

NVRR
Goudvink 2021

Juryrapport

Ede, 24 november 2021

Vooraf

De Goudvink is een prijs van rekenkamers voor rekenkamers.¹ De naam is een knipoog naar het 'vinkjes' zetten door de controleur, en laat zien dat rekenkamers méér willen dan dat, dat zij het verschil willen maken. De prijs is ingesteld om de leden van de vereniging in dat opzicht scherp te houden en te stimuleren hun beste onderzoeken met elkaar te delen. De jury beschouwt het als een eer dat zij een oordeel mag vellen over de vraag welke rekenkamer dat het beste heeft gedaan. De jury heeft zich daarbij de vraag gesteld: heeft de rekenkamer de raad, staten of het waterschapsbestuur ondersteund bij hun taken? Heeft zij bijgedragen aan meer inzicht in de effectiviteit van beleid of de doelmatigheid van de uitvoering, en is de informatiepositie van de volksvertegenwoordiging door de rekenkamer verbeterd?

Deze criteria zeggen iets over het belang en de toegevoegde waarde van rekenkamers. De jury vindt dat rekenkamers er zijn om de algemene kwaliteit van het openbaar bestuur te verhogen. Dat betekent in ieder geval zorgen voor een goede informatievoorziening, bevindingen aandragen die de besluitvorming kunnen vergemakkelijken en verbeteren, en zorgen voor goede evaluaties van beleid en uitvoering van voor burgers belangrijke zaken, om zo de volksvertegenwoordigers van munitie te voorzien en beter in positie te brengen. Het gaat immers om publiek geld, en daarom zijn goede besluiten en goede controle en verantwoording cruciaal. Het werk van rekenkamers kan daarbij een belangrijke rol spelen. De jury kent de Goudvink toe aan de rekenkamer die zich daarin het beste heeft onderscheiden en daarmee als voorbeeld kan dienen voor anderen.

Uiteraard moeten het onderzoek en het rapport voldoen aan de maat der dingen. Rekenkamers nemen anderen de maat en moeten dan zelf ook een aantal basishouders in acht nemen. Het rapport moet van goede basiskwaliteit zijn. Dat wil zeggen heldere taal, reproduceerbare en gedragen bevindingen, daaruit afgeleide conclusies en aanbevelingen, duidelijke ondersteunende grafieken e.d. Traditiegetrouw heeft de jury dit criterium van basiskwaliteit gebruikt bij de beoordeling van de ingezonden rekenkamerrapporten.

De jury bedankt de inzenders voor hun deelname en wil hen van harte complimenteren met de ingezonden rapporten.

---

¹ Overigens, waar in dit juryverslag rekenkamer staat wordt ook rekenkamercommissie bedoeld.

Vijf rapporten zijn geselecteerd en op de shortlist terechtgekomen. De vijf genomineerde rapporten blonken, elk op hun eigen manier, uit. Na een intensieve beraadslaging en uitvoerige discussie kunnen we, tot ons genoegen, de Goudvink 2021 uitreiken aan de winnaar.

De jury ziet de verschijning van het juryrapport 2021 als de afronding van haar werkzaamheden voor 2021. Met de jury kan niet worden gediscussieerd of gecorrespondeerd over de uitslag.

De jury:

Koos Janssen, voorzitter
Klaartje Peters, vicevoorzitter
Hans Bekkers
Peter van der Knaap
Peter Peeters
Henk Wokke

De eisen en de werkwijze

De rekenkamers is bij hun inzending voor de Goudvink gevraagd een formulier met een aantal vragen te beantwoorden. Deze vragen betroffen onder andere de onderwerpkeuze en de doorwerking. Tevens werd de rekenkamers op de shortlist gevraagd bewijzen voor de doorwerking mee te sturen. De rekenkamers hebben daar enthousiast gevolg aan gegeven, een signaal dat rekenkamerrapporten op een hoge mate van doorwerking kunnen rekenen.

Elk rapport is beoordeeld met behulp van een scoreformulier. Op het formulier, dat de inzenders van tevoren ter informatie kregen toegestuurd zodat ze op de hoogte waren van de criteria, was aandacht voor technische kwaliteit en doorwerking. Op basis van de ingevulde formulieren heeft de jury een top-5 samengesteld.

Met betrekking tot technische kwaliteit is onder meer gelet op de opzet en aanpak van het onderzoek, de onderbouwing van de conclusies, oordelen en aanbevelingen en de toegankelijkheid van het rapport.

Bij de toets op de doorwerking is gelet op de activiteiten die de rekenkamer heeft ondernomen om de doorwerking van het rapport te bevorderen en op blijken van feitelijke doorwerking. Met andere woorden: wat is de zichtbare impact en zijn concrete effecten van de adviezen en aanbevelingen zichtbaar? Doorwerking is vaak een kwestie van lange adem en kan pas enige tijd na het verschijnen van een rekenkamerrapport aantoonbaar gemaakt worden.

Naast de technische kwaliteit en de doorwerking heeft de jury nadrukkelijk ook ruimte gemaakt voor meerwaarde in andere opzichten. Dat kan zijn omdat het onderzoek vernieuwend was (op welke manier dan ook, of omdat de rekenkamer bijzondere 'moed' heeft getoond, bijvoorbeeld in de agendering van het onderwerp of tijdens het proces van uitvoering).

De jury heeft daarbij meerwaarde nadrukkelijk in verband gebracht met de eerdergenoemde (wettelijke) taak van rekenkamers, en zich bij de beoordeling afgevraagd: heeft de rekenkamer met dit onderzoek de volksvertegenwoordigers herkenbaar ondersteund in hun rol en daarmee hun (informatie)positie verbeterd, met als uiteindelijk doel een bijdrage aan verbetering van het bestuur? Dit element weegt zwaar voor de jury. Rekenkamers zijn bij de dualisering immers toegevoegd aan de decentrale bestuurlijke topografie om de volksvertegenwoordiging te ondersteunen. Door deze rol te pakken, maakt de rekenkamer zijn toegevoegde waarde duidelijk zichtbaar en toont daarmee zijn bestaansrecht.

De genomineerden

Dit jaar zijn in totaal 17 rapporten ingediend: allen door een individuele gemeentelijke of provinciale rekenkamer. De jury constateert verheugd dat het aantal ingezonden rapporten is gestegen ten opzichte van 2019. En, zonder daar conclusies aan te verbinden, vindt de jury het opvallend dat er dit jaar geen rapporten van samenwerkende rekenkamers zijn ingestuurd.

Alle rapporten zijn in eerste aanleg beoordeeld, waarna er een shortlist van vijf rapporten is opgesteld.

De shortlist in alfabetische volgorde:

Noordelijke Rekenkamer	Verdeling onder hoogspanning. Een onderzoek naar de verdeling van kosten en baten rondom wind- en zonneparken in de provincie Drenthe, Fryslân en Groningen
Rekenkamercommissie Borger-Odoorn	"Je hebt het pas door als je het ziet". Een rapport over gemeentelijke weerbaarheid en ondermijning in Borger-Odoorn
Randstedelijke Rekenkamer	Vergunningverlening, toezicht en handhaving bij Tata Steel en Harsco
Rekenkamer Nijmegen	Toegang tot de Wmo - rekenkameronderzoek vanuit cliëntperspectief
Rekenkamer Utrecht	Zo sterk als de zwakste schakel - Een onderzoek naar de informatieveiligheid bij de gemeente Utrecht

Uit deze vijf nominaties heeft de jury de winnaar van de Goudvink 2021 gekozen.

De kwaliteit van de inzendingen wordt als hoog beoordeeld door de jury. Op alle aspecten is hoog gescoord.

Ook constateert de jury dat de inzendingen actuele en voor de inwoners herkenbare en zeer relevante onderwerpen adresseren. De thematiek van de onderzoeken varieert van ondermijning in de lokale context, via informatiebeveiliging tot en met de energietransitie.

Voordat de jury toekomt aan de winnaar wil de jury een van de inzenders die niet op de shortlist terecht is gekomen in het zonnetje zetten, met een eervolle vermelding.

Eervolle vermelding

Rekenkamer Hilversum, Kinderspel? Het beheer van speeltoestellen.

De Rekenkamer Hilversum heeft met een mooi en geslaagd rapport de Kinderraad van Hilversum in positie weten te brengen. De Kinderraad is nauw betrokken geweest bij het onderzoek. In het compacte en goed leesbare rapport is eenvoudig en helder taalgebruik gehanteerd. Ook vinden de beoordelaars het erg geslaagd dat er een film met de doelgroep gemaakt is. De rekenkamer probeert een jonge doelgroep aan te spreken, met een rapport waar de raad daadwerkelijk iets mee kan.

Vandaar een eervolle vermelding voor het rapport van de Rekenkamer Hilversum.

De winnaar

In haar overleg op 10 november 2021 heeft de jury – gelet op de vooraf vastgestelde criteria – als winnaar gekozen

Randstedelijke Rekenkamer

met het onderzoek

“Vergunningverlening, toezicht en handhaving bij Tata Steel en Harsco”

Het onderwerp is zeer actueel en raakt direct aan de belangen van inwoners. De aanleiding om dit onderwerp te agenderen is volstrekt helder, en de thematiek speelt op meerdere plekken in Nederland.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving op het soort entiteiten als Tata Steel en Harsco is een complex onderwerp, gelet op de vele omgevings- en maatschappelijke belangen die hierin samen komen. Het wordt echter helder ontrafeld en beschreven. De bevindingen zijn goed onderbouwd, met inhoudelijke deskundigheid verwoord, in een rapport dat visueel van hoge klasse is. Het rapport is goed opgebouwd. Er zijn heldere conclusies met aansluitend de aanbevelingen. Daarbij adresseert de Randstedelijke Rekenkamer de rollen van de verschillende actoren.

De publicatie is goed ondersteund met een krachtig persbericht.

De jury vindt het een belangwekkend rapport in een tijd waarin de burger zich vaak niet voelt meetellen als er grote maatschappelijke belangen op het spel staan. In de huidige turbulente omstandigheden is het moedig dat de rekenkamer aan dit onderzoek begonnen is. Het rapport is onafhankelijk en is rijk aan perspectief, van lokaal tot en met Europa, vanuit werkgelegenheid tot en met milieu. Het onderzoek is door de rekenkamer genuanceerd, zonder popularisering en niet veroordelend uitgevoerd.

Het is een rapport dat ook weer vragen oproept, zoals elk goed onderzoek eigenlijk hoort te doen. De jury vraagt zich bijvoorbeeld af: dat de overheid diverse steken heeft laten vallen, is dat nu het gevolg van onmacht bij de overheid, of een vorm van 'wegkijken'? Na het lezen snakt men eigenlijk naar deel 2, de sequel.

Het is een dapper en mooi onderwerp. Het onderzoek is direct relevant voor de burgers. Het is een bestuurskundig rapport met goede analyses. De conclusies zijn interessant.

Kortom in de ogen van de jury een terechte winnaar van de Goudvink 2021!

Ook de andere genomineerde rapporten bewijst de jury hulde.

Allereerst over de Noordelijke Rekenkamer, met
"Verdeling onder hoogspanning. Een onderzoek naar de verdeling van kosten en baten rondom wind- en zonneparken in de provincie Drenthe, Fryslân en Groningen"

De verdeling van kosten en baten van deze parken is een prachtig onderzoeksthema. Het is nieuw, actueel, uitdagend en agenderend. Weliswaar een lastig onderwerp, maar door de Noordelijke Rekenkamer duidelijk afgebakend.

De aanpak is voorbeeldig en de uitstap naar Denemarken is geslaagd. Goed om te zien dat er internationaal inspiratie is opgedaan. De conclusies zijn rijk en de aanbevelingen zijn geserreerd en strak. Het onderzoek is origineel en getuigt van moed. Men heeft zijn best gedaan op doorwerking, getuige de goede media-aanpak. Het heeft ook geleid tot concrete doorwerking op diverse fronten.

Het rapport is vernieuwend. De overheid wordt aangesproken op de onrechtvaardigheid bij het verdelen van lasten en lusten. De jury waardeert het dat het rapport geschreven is in een situatie van onbalans en spanning tussen centraal en decentraal niveau.

Er zit een grote implementatiekracht in het rapport. De betekenis van het rapport kan afgemeten worden aan de betekenis in de praktijk: wordt de burger er wijzer van? De jury heeft er veel plezier aan beleefd om het rapport te lezen.

Ter zijde: de jury constateert dat de twee provinciale rekenkamers met hun rapporten er boven uit steken. Ze blinken uit in actualiteit en agenderingskracht.

Het volgende rapport is dat van de Rekenkamercommissie Borger-Odoorn,
"Je hebt het pas door als je het ziet". Een rapport over gemeentelijke weerbaarheid en ondermijning in Borger-Odoorn.

De rekenkamercommissie agendeert met ondermijning een actueel onderwerp. Het is daarmee een voorbeeld voor veel andere rekenkamers, denkt de jury. Het thema speelt in veel gemeenten en is een groot en gevoelig onderwerp voor een rekenkamercommissie van een kleinere gemeente. De bewustwording is extra moeilijk omdat veel onbekend is over de verschijningsvormen van ondermijning en omdat het onderwerp soms heel 'dichtbij' komt. Het is geagendeerd tegen de wil van het bestuur, dat echt overtuigd moest worden van nut en noodzaak.

De jury constateert dat de rekenkamercommissie het onderzoek met veel lef en durf heeft opgepakt. Het onderzoek is op een zeer gestructureerde manier aangepakt en kan zo in iedere gemeente uitgerold worden. Het rapport oogt prima en heeft duidelijke infographics. De doorwerking die de rekenkamercommissie wilde bereiken, is bereikt, dat wil zeggen: ondermijning staat op de agenda en het rapport heeft effect gehad op het bestuur.

Het volgende rapport is dat van de Rekenkamer Nijmegen,
"Toegang tot de Wmo - rekenkameronderzoek vanuit cliëntperspectief".

De Rekenkamer Nijmegen heeft een onderzoek en een nazorgonderzoek over de toegang tot de Wmo ingestuurd. Met deze rapporten levert de rekenkamer volgens de jury een robuust onderzoek op, degelijk uitgevoerd en goed onderbouwd.

Het onderwerp is voor veel inwoners van groot belang, en de jury waardeert in het bijzonder het gekozen perspectief van de inwoners c.q. cliënten. De onderzoeksaanpak is helder en goed. Sterke punten zijn het betrekken van de doelgroep bij het onderzoek en het aansluitende nazorgonderzoek. De interviews zijn goed gedaan en leveren relevante informatie op. Dit wordt zeer gewaardeerd door de jury. In het nazorgonderzoek heeft de rekenkamer heel gericht aandacht besteed aan een aantal voor de inwoners belangrijke zaken die nog niet goed zijn geregeld. Blijkbaar moet dat steeds opnieuw worden benadrukt.

Een duidelijk en goed leesbaar rapport met veel belangrijke bevindingen, conclusies die hout snijden en zinnige aanbevelingen. Het College en de Raad kunnen hiermee aan de slag, wat de doorwerking ondersteunt die het onderzoek en rapport zeker verdienen.

Het volgende rapport is dat van de Rekenkamer Utrecht,
"Zo sterk als de zwakste schakel - Een onderzoek naar de informatieveiligheid bij de gemeente Utrecht".

Ook de Rekenkamer Utrecht adresseert met informatiebeveiliging een onderwerp dat aan actualiteit blijft winnen en waarop gemeenten en andere overheidsorganisaties grote risico's lopen. Een taai onderwerp dat omvattend is aangepakt met eigen onderzoek gecombineerd met pen-testen van een ethisch hacker.

Het onderzoek van de Rekenkamer Utrecht levert hoge kwaliteit op alle relevante aspecten, namelijk het drieluik techniek-organisatie-mens. En het resulteert in een kort, scherp, degelijk en goed onderbouwd rapport. Met een goede publiekssamenvatting en dito persbericht. Daarmee is het taaie onderwerp, dat zich vaak kenmerkt door publicaties met veel jargon, op een toegankelijke manier gepresenteerd voor de raad en het grotere publiek.

Hiermee levert de Rekenkamer Utrecht een belangrijke bijdrage aan de verantwoording door het gemeentebestuur en de controlerende rol van de raad. Daar ligt volgens de jury de toegevoegde waarde van het Utrechtse rapport.